

Capitolul III

Tratatul de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară⁷²

3.1. Contextul internațional

Tratamentul minorității maghiare din România a fost întodeauna o problemă centrală în relațiile bilaterale dintre România și Ungaria. Schimbarea politicilor privind minoritățile s-a observat imediat după Revoluția din România din 1989 când s-a creat un nou cadru de dezvoltarea a relațiilor dintre grupurile etnice.

Astfel, în timp ce Frontul Salvării Naționale a abandonat, în mod oficial, politica promovată de Nicolae Ceaușescu cu privire la minorități, respectiv faptul că „relația cu minoritățile este o problemă internă a statului”, președintele Ion Iliescu și primul ministru Peter Roman au promovat o politică a minorităților bazată pe ideea „apărării statului față de atacurile/interferențele din afara țării”, cu referire directă la guvernul ungar. Ideile promovate de Budapesta au confirmat adesea temerile guvernului de la București. Astfel, în repetate rânduri autoritățile de la Budapesta au vorbit despre relația specială existentă între „țara mamă Ungaria” și națiunea ungară⁷³. În timp ce Ungaria nu cerea jurisdicție internațională asupra maghiarilor din afara granițelor, guvernul ungar afirma răspicat că este obligat să se asigure de respectarea drepturilor omului în România, afirmație considerată de guvernul român ca fiind o intervenție în treburile interne ale statului român.

În acest cadru, Ungaria a insistat că este nevoie de adoptarea unor măsuri pentru asigurarea drepturilor etnicilor maghiari din România, sens în care guvernul de la Budapesta a identificat câțiva pași concreți ce trebuiau urmați pentru a demonstra bunele intenții ale guvernului român. Astfel, Ungaria a solicitat deschiderea unui consulat în Cluj-Napoca, a unei universități de limbă maghiară precum

---

⁷² Textul integral este anexat (ANEXA);

⁷³ Oltay, Edith – *Minority Rights Still an Issue in Hungarian-Romanian Relations*, RFE/RL Research Report, 20 Martie 1992, p. 16;

și crearea unor centre culturale care să asigure materiale educaționale și cărți în limba maghiară. În opinia guvernului ungar acești pași ar fi creat baza pentru stabilirea unor drepturi colective acordate etnicilor maghiari din România. Solicitățile Budapestei au apărut chiar dacă, la momentul respectiv, etnicii maghiari se bucurau de drepturi individuale și chiar unele colective cum a fost dreptul de a trimite reprezentanți în Camera Deputaților⁷⁴, autoritățile ungare apreciind că drepturile individului prevăzute de Constituția din România nu protejează suficient minoritatea maghiară. În acest cadru, guvernul ungar a insistat ca autoritățile române să asigure drepturi colective pentru minoritatea maghiară, context în care guvernul român a argumentat că drepturile colective nu au o bază legală, iar aplicarea unor astfel de drepturi ar viola mai multe secțiuni ale Constituției.

Astfel, în timp ce în cadrul relațiilor bilaterale, Ungaria era preocupată de problema drepturilor colective, guvernul român s-a concentrat pe asigurarea integrității teritoriale, în special pe asigurarea graniței cu Ungaria. România a insistat ca relația sa cu Ungaria să fie bazată pe recunoașterea clară a graniței existente între cele două state, primul ministru ungar József Antall specificând că solicitarea României nu este necesară deoarece convențiile internaționale au asigurat păstrarea frontierelor. În esență, ambele țări au apreciat că solicitările celeilalte părți nu își au rostul și sunt provocatoare.

3.1.1. Comunitatea maghiară și integrarea euro-atlantică

Statutul etnicilor maghiari din România și disputa dintre Ungaria și România devenit o problemă internațională după 1990. Negocierile dintre cele două țări au devenit parte integrantă a agendei lor internaționale. NATO și Uniunea Europeană au specificat că semnarea unui tratat între România și Ungaria și rezolvarea statutului etnicilor maghiari este vitală pentru admiterea celor două țări în structurile europene și euroatlantice. Astfel, comunitatea internațională a exercitat presiuni asupra ambelor țări pentru a găsi un compromis acceptabil și a semna un tratat de cooperare.

---

⁷⁴ Constituția din România, în Secțiunea 2 a Articolului 59 garantează organizațiilor care reprezintă minorități naționale locuri în Camera Deputaților;

În acest context, al definirii unei „Noi Europe”, România a căutat să-și definească o identitate astfel încât să poată să acceadă în structurile europene. Astfel, deși, la începutul anilor '90, o serie de practici politice internaționale considerau că apropierea de Balcani este diametral opusă integrării europene, ministrul de externe român, Teodor Meleșcanu⁷⁵ a argumentat în plan internațional că România este o țară Central Europeană, iar excluderea unor state central europene, cum este România de la integrarea euro-atlantică ar distruge „balanța geopolitică a Europei Centrale”⁷⁶.

Astfel, politica externă a României s-a orientat înspre două obiective. În primul rând a existat o preocupare privind modul în care să se facă accesul în structurile euro-atlantice, respectiv dacă integrarea ar trebui să includă toate domeniile sau ar trebui să fie diferențiată. Cu alte cuvinte, dacă este posibil ca România să fie inclusă în procesul economic de integrare europeană, dar nu în cel militar. Poziția guvernului român a fost aceea că integrarea trebuie să fie un proces care să cuprindă toate domeniile, astfel încât integrarea economică, politică și militară să aibă loc în același moment. Poate că unul dintre motivele pentru care guvernul român a promovat această politică a rezultat din dorința de a folosi statutul de membru în alte instituții europene, cum ar Consiliul Europei, ca bază pentru obținerea calității de membru al NATO și UE⁷⁷.

În al doilea rând, guvernul român a insistat asupra faptului că, în timp ce relațiile cu state central europene reprezintă o prioritate a politicii externe, statutul minorității maghiare din România este o problemă internă a statului. Pentru o bună bucată de timp, la începutul anilor '90, guvernul român a rezistat unor încercări prin care se dorea internaționalizarea „problemei minorității maghiare” de către guvernul Ungariei și UDMR, unii politicieni români afirmând chiar că solicitarea vizând obținerea de drepturi colective pentru minoritatea maghiară este în fapt un pretext pentru revendicări teritoriale din partea Ungariei⁷⁸.

---

⁷⁵ Teodor Meleșcanu a îndeplinit funcția de ministru de externe în perioada 19 noiembrie 1992-11 decembrie 1996;

⁷⁶ Meleșcanu, Teodor - *The National Security of Romania: Priorities and Legitimate Concerns*, în *Central European Issues*, Autumn 1995, pp. 16-31;

⁷⁷ Roper, Steven D. - *op. cit.*, p. 116;

⁷⁸ Președintele Ion Iliescu a specificat, într-un discurs public că „există forțe guvernamentale și politice care au tendința de a folosi preocuparea nobilă cu privire la

Este relevant că, deși guvernul român nu a considerat statutul minorității maghiare ca o problemă de politică externă, instituțiile europene au insistat că protecția drepturilor minorităților etnice este o condiție de bază pentru obținerea calității de membru.

3.1.2. Consiliul Europei

Unul dintre primele organisme cu care România și-a început negocierile în vederea obținerii calității de membru a fost Consiliul Europei. Chiar dacă organizația nu este una foarte importantă din punct de vedere economic și militar, aderarea la Consiliul Europei a fost considerată importantă deoarece demonstra faptul că România este parte a Europei. Astfel, la începutul anilor '90 o delegație a Consiliului Europei a vizitat România pentru a discuta cu privire la aderare, iar imediat după această vizită România și-a depus aplicația pentru a deveni membru al Consiliului Europei.

Procesul de obținere de către România a statutului de membru al Consiliului Europei a fost întârziat de evenimentele din 1990 de la Târgu Mureș și de gravele tulburări sociale rezultate în urma „mineriadelor” din septembrie 1991. Ca urmare a evenimentelor menționate, România a obținut doar statutul de invitat special la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, în timp ce Ungaria a devenit membru în 1990, urmată de Polonia, în 1991 și de Bulgaria în 1992.

Demersurile României de a deveni membru al Consiliului Europei sunt relevante și în ceea ce privește raportul dintre majoritate-minoritate și în ceea ce privește relațiile bilaterale româno-ungare. Astfel, în perioada 1992-1993, reprezentanții Consiliului Europei⁷⁹ au realizat mai multe vizite în România pentru a se documenta cu privire la probleme privind drepturile omului și cu privire la statutul minorității maghiare. În cadrul deplasărilor reprezentanții Consiliului Europei au avut o serie de discuții cu conducerea UDMR, în cadrul cărora liderii formațiunii reprezentative a etnicilor maghiari au solicitat ca România să nu fie primită în

---

protecția drepturilor minorității ca un substitut pentru pretenții teritoriale, care, astfel, nu ar putea fi acceptate de comunitatea internațională”;

⁷⁹ Friederich König și Gunnar Jansson, raportori ai Adunării Parlamentare a Consiliului Europei;

rândurile membrilor Consiliului Europei. Menționăm că, în același timp, guvernul ungar a protestat public față de modul în care sunt respectate drepturile omului în România⁸⁰.

După mai multe dezbateri, Comitetul Miniștrilor din cadrul Consiliului Europei a votat, în 1993, ratificarea cererii de aderare a României, aceasta devenind membru al Consiliului Europei în 07 octombrie 1993. Relevant în privința relațiilor bilaterale româno-ungare este faptul că Ungaria s-a abținut de la vot. Totuși, Comitetul Miniștrilor a reliefat că progresele României în ceea ce privește respectarea drepturilor minorităților vor fi atent monitorizate. Ca urmare a deciziei de monitorizare, raportorii Friedrich Koenig și Gunnar Janseen au efectuat în perioada martie-aprilie 1994 o documentare în România, în scopul întocmirii unui raport referitor la stadiul respectării angajamentelor asumate de România cu ocazia aderării la Consiliul Europei, context folosit de Tókéş László, președintele onorific al UDMR, pentru a atrage atenția delegației Consiliului Europei cu privire la „modul în care guvernul român înțelege să respecte recomandările Consiliului Europei”, acuzând România că nu respectă drepturile etnicilor maghiari. Totodată, astfel de acuzații au fost aduse României și de către Ungaria⁸¹.

3.1.3. Uniunea Europeană

Deși calitatea de membru al Consiliului Europei a fost considerată importantă, Uniunea Europeană a fost privită ca fiind cea mai importantă instituție europeană la care România trebuia să accedă. Astfel, potrivit lui Adrian Năstase, „când vorbim despre integrarea europeană, ne referim în special la accederea în Uniunea Europeană”⁸².

Relațiile României cu Uniunea Europeană⁸³ au evoluat considerabil după 1989. În septembrie 1991 a fost semnat un Tratat

---

⁸⁰ Roper, Steven D. – *op. cit.*, 117;

⁸¹ Relația dintre Consiliul Europei și România s-a îmbunătățit după 1996, când organismul european a considerat că nu mai este nevoie de monitorizare;

⁸² Năstase, Adrian - *The Parliamentary Dimension of the European Integration, în Romanian Journal of International Affairs*, December 1996, p. 22;

⁸³ România este prima țară din Europa Centrală și de Est care a stabilit relații oficiale cu Comunitatea Europeană. În 1967, au fost inițiate negocierile pentru încheierea unei serii de acorduri tehnico-sectoriale privind anumite produse agroalimentare, respectiv brânzeturi, ouă, carne de porc cu scopul de a scuti produsele românești de taxe

de schimb și cooperare care a înlocuit Acordul cu privire la produsele industriale în 1980⁸⁴.

România și-a început prima rundă de negocieri pentru a deveni membru al Uniunii în mai 1992. Criteriile de aderare formulate de UE sunt bazate pe domeniile politic, economic și politică externă ale statelor care doresc să devină membre. Un stat care dorește să adere la UE trebuie să demonstreze un sistem politic democratic care respectă drepturile umane și politice fundamentale. În acest context, în cadrul negocierilor cu UE, România a insistat asupra faptului că alegerile electorale din 1990 și 1992 demonstrează o dorință de democratizare, susținând că obținerea calității de membru al UE va întări și dezvolta democrația în România⁸⁵ (Uniunea Europeană nu este preocupată doar de îndeplinirea de către statele candidate a obiectivelor politice, ci și de percepția UE în rândul populației țării candidate. Astfel, o serie de sondaje efectuate în România, pe parcursul anului 1995 au demonstrat faptul că peste 97% din populație dorea integrarea în Uniunea Europeană, acesta fiind cel mai mare procentaj din țările est europene).

Ca urmare a disponibilității manifestate atât de România, cât și de Uniunea Europeană, a fost semnat, la 1 februarie 1993⁸⁶, Acordul

---

suplimentare, dar și de a obliga partea română să respecte un anumit nivel al prețurilor pentru a nu crea dificultăți pe piața statelor membre. În 1974, prin semnarea unui tratat bilateral, România intră în sistemul generalizat de preferințe al Comunității Europene. De asemenea, un alt Acord cu privire la produsele industriale este semnat în 1980;

⁸⁴ Înainte de 1989, URSS și statele est-europene, cu excepția României (1980), nu au recunoscut formal CE, chiar dacă existau relații comerciale. Lucrurile au început să se schimbe după ce Gorbaciov a preluat puterea: la 28 iunie 1988 CE și Consiliul Economic de Ajutor Reciproc s-au recunoscut formal. Apoi Ungaria a semnat la 26 septembrie 1988 Acordul de comerț și cooperare comercială și economică cu CE. Mai târziu au semnat acorduri comerciale și de cooperare Polonia, URSS, Germania Democrată, Cehoslovacia, Bulgaria și în final România (Datorită unificării germane, Acordul cu RDG nu a devenit niciodată unul operativ);

⁸⁵ Meleşcanu, Teodor - The Ascension to the European Union: The Fundamental Option of Romania's Foreign Policy, în Romanian Journal of International Affairs, December 1996, pp. 26–30;

⁸⁶ Semnarea Acordurilor Europene la sfârșitul anului 1991 a declanșat un lung proces de ratificare în cadrul celor 12 Parlamente ale statelor membre. Pentru Ungaria și Polonia acest proces s-a încheiat exact doi ani mai târziu, pe 13 decembrie 1993. Acordul cu Cehoslovacia nu s-a ratificat datorită împărțirii pașnice la 1 ianuarie 1993 în două țări, Cehia și Slovacia. O dată cu semnarea celor trei acorduri cu țările din Grupul Visegrád, atenția Uniunii Europene s-a îndreptat înspre România și Bulgaria, care de asemenea au

de asociere a României la Uniunea Europeană (Acordul European)⁸⁷, care perfectează cadrul juridic și instituțional al raporturilor româno-comunitare, având ca obiectiv fundamental pregătirea aderării României la Uniunea Europeană⁸⁸. Acordul de asociere a României la Uniunea Europeană a fost considerat de mulți cercetători ca fiind un indicator al acceptării de către România a acelorași valori morale și

---

inițiat propriile programe de reformă. Negocierile s-au încheiat repede. Acordul de asociere cu România a fost semnat la începutul lunii februarie, iar cel cu Bulgaria în martie 1993. Decizia de a încheia Acorduri și cu aceste două țări a fost importantă căci a subliniat politica Comunității, de a oferi sprijin tuturor țărilor din Centrul și Răsăritul Europei care au demarat procesul reformelor. Fiecare țară s-a bucurat de aceeași „primire” din partea Bruxelles-ului, și fiecare și-a stabilit propriul drum spre o integrare cât mai rapidă, care va depinde de progresele înregistrate. Pentru statele din fostul bloc Visegrád încheierea Acordurilor cu cele două țări a însemnat sfârșitul parteneriatului special cu Comunitatea. Deciziile de a începe negocierile cu România și Bulgaria au pregătit drumul viitoarelor acorduri cu cele trei State Baltice și cu Slovenia (<http://idd.euro.ubbcluj.ro/interactiv/cursuri/NicolaePaun/IstoriaConstructieiEuropene/capII.html> - 30.04.2010);

⁸⁷ La puțin timp după negocierea Acordurilor comerciale și de cooperare între CE și est-europeni, la întâlnirea la vârf a Grupului Celor Șapte (G-7) de la Paris, din iunie 1989, s-a cerut Comisiei să coordoneze asistența primită de la OECD pentru reformarea Europei de Est. Ajutorul s-a concentrat inițial pe asistența economică pentru Polonia și Ungaria prin demararea Programului PHARE. Un an mai târziu, în septembrie 1990, Consiliul a adoptat Regulamentul prin care Programul PHARE de asistență economică s-a extins la Cehoslovacia, Bulgaria, Iugoslavia și România. Pentru a primi ajutor financiar, țările ex-comuniste au trebuit să întemeieze regimuri pluraliste, să organizeze alegeri libere, sisteme multipartite, să respecte drepturile omului și să realizeze economia de piață. De aici și până la ideea trecerii de la Acordurile comerciale și de cooperare la Acorduri de asociere, s-a scurs doar puțin timp. În august 1990, Comisia a propus transformarea Acordurilor comerciale cu Ungaria, Polonia și Cehoslovacia în Acorduri Europene. Acordurile Europene (sau de Asociere) au inclus capitole pentru: dialogul politic; comerțul liber; cooperarea economică; cooperarea culturală; cooperarea financiară; instituții ale asocierii. Ele au favorizat dialogul politic, au permis și dezvoltarea graduală a spațiilor de comerț liber. Pentru produsele industriale au fost abolite tarife; s-au semnat protocoale speciale pentru agricultură, textile, cărbune și oțel. Acordurile au inclus legislație anti-dumping și asupra certificatelor de origine a produselor; legislație pentru mișcarea forței de muncă, pentru organizații, servicii, capital și politici competitive;

⁸⁸ La 1 februarie 1993, România semnează Acordul European care instituie o asociere între România, pe de o parte, și Comunitățile Europene și Statele Membre ale acestora, pe de altă parte. Acest acord care crea o zonă de liber schimb între România și statele membre recunoștea obiectivul României de a deveni membru al Uniunii Europene și prevedea asistență financiară și tehnică din partea UE (<http://idd.euro.ubbcluj.ro/interactiv/cursuri/NicolaePaun/IstoriaConstructieiEuropene/capII.html> - 30.04.2010);

politice ca acelea ale statelor vestice, cu referire directă la valori privind respectarea drepturilor omului, în special cele ale minorităților naționale⁸⁹. Acordul European relevă „*importanța legăturilor tradiționale existente între România, Comunitate, statele sale membre, precum și valorile comune pe care le împărtășesc*”. Același document relevă „*necesitatea de a continua și finaliza cu asistență din partea Comunității, procesul de tranziție al României spre un nou sistem politic și economic care să respecte regulile statului de drept și drepturile omului, inclusiv drepturile persoanelor aparținând minorităților, să practice un sistem pluripartid bazat pe alegeri libere și democratice și să asigure liberalizarea economică, în scopul instituirii unei economii de piață*”. Asocierea între România și Uniunea Europeană urmărește, așa cum se specifică în acest important document, să asigure un cadru adecvat pentru dialogul politic între părți, care să permită dezvoltarea unor legături politice strânse; să promoveze dezvoltarea comerțului, precum și relații economice armonioase între părți, sprijinind astfel dezvoltarea economică în România; să asigure o bază pentru cooperare economică socială, financiară și culturală; să sprijine eforturile României de dezvoltare a economiei, de desăvârșire a tranziției într-o economie de piață și de consolidare a democrației; să stabilească un cadru pentru integrarea graduală a României în Comunitate, scop pentru care România va acționa în vederea îndeplinirii condițiilor necesare. Acordul face referire la necesitatea promovării dialogului politic, de natură a facilita apropierea economică, precum și o convergență crescândă a pozițiilor în problemele naționale, ca și apropierea pozițiilor părților în probleme de securitate. Acordul cuprinde o largă gamă de prevederi de ordin economic, politic, printre care dispoziții legate de libera circulație a mărfurilor, a produselor industriale, a produselor agricole, piscicole, circulația lucrătorilor, dreptul de stabilire, furnizarea de servicii, plăți, capital, concurența, armonizarea legislației, cooperarea economică ș.a. Acordul a intrat în vigoare la 1 februarie 1995.

În 1993 la Copenhaga, statele membre au decis că statele asociate din Europa Centrală și de Est pot deveni state membre al Uniunii Europene în momentul în care îndeplinesc criteriile economice și politice necesare⁹⁰.

---

⁸⁹ RFE/RL Research Report, 05 March 1993;

⁹⁰ Vachudova, Milada Anna - *Europe Undivided - Democracy, Leverage, and Integration After Communism*, Oxford University Press, New York, 2005, pp. 120-123;

Consiliul European de la Copenhaga nu numai că a aprobat principiul extinderii Uniunii Europene spre țările asociate din Europa Centrală și de Est, dar a și definit criteriile pe care țările candidate vor trebui să le îndeplinească pentru a deveni membri ai Comunității.

Aceste criterii se referă la stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului, respectul pentru minorități și protecția acestora (criteriul politic); existența unei economii de piață funcționale, precum și capacitatea de a face față presiunii concurenței și forțelor pieței din Uniunea Europeană (criteriul economic); capacitatea de a-și asuma obligațiile de membru al Uniunii, incluzând adeziunea la obiectivele uniunii politice, economice și monetare (criteriul privind adoptarea acquis-ului comunitar).

Summit-ul de la Copenhaga s-a dovedit a fi un pas important în cadrul relațiilor dintre Uniunea Europeană și țările asociate din Centrul și Estul Europei. Ca urmare, în cadrul Consiliului European de la Essen, din decembrie 1994, țările asociate au aprobat deciziile Summit-ului de la Copenhaga, însă, ele aveau nevoie de credibilitate din cel puțin două motive: în primul rând, nu s-a menționat o agendă a parteneriatului, ci doar criterii generale, care nu puteau fi preschimbate în obiectivele concrete spre care ținteau țările central și est-europene. În al doilea rând, atitudinea Comunității față de aspectele comerciale a indicat că existau forțe protecționiste și contrare aderării. Devenea clar că pentru a se menține dinamica procesului de integrare trebuiau făcuți noi pași. În acest sens Președinția germană a pregătit la sfârșitul anului 1994 strategia de urmat, fiind cunoscut că această țară era favorabilă, în mod particular, procesului de lărgire a Uniunii.

Patru erau chestiunile importante pe care Summit-ul European de la Essen a dorit să le abordeze într-o strategie de aderare realistă: 1. cum se poate realiza parteneriatul structurat decis la Copenhaga; 2. cum se suportă accelerarea ratelor de creștere economică din Centrul și Estul Europei; 3. cum să fie ajutate țările asociate să se pregătească pentru adoptarea acquis-ului comunitar; 4. cum să se modifice politicile comunitare existente pentru a face posibilă aderarea. La inițiativa Președintelui Delors s-au produs analize pe marile teme. Politica comercială a fost pusă în discuție în cadrul Seminarului susținut cu participarea Comisarilor, în martie 1994, și apoi, cu

guvernul german și cu un număr impresionant de experți din domeniu. Cu acest prilej, ideea ajutorării țărilor asociate în sensul aducerii acestora în interiorul Pieței Interne a Comunității, a întâmpinat o rezistență considerabilă. Aceeași soartă a avut-o și ideea transformării Programului de asistență PHARE într-un Fond structural. În iulie Comisia a înaintat Consiliului două pachete de propuneri, care au fost apoi discutate în timpul celor 6 luni rămase până la Summit-ul de la Essen, din decembrie 1994. Mai multe dintre ideile inițiale au fost pierdute în timpul negocierilor în timp ce altele fuseseră pierdute din cauza stilului de conducere în forță a Președinției Consiliului.

Strategia de la Essen a cuprins cele patru chestiuni de bază în promovarea aderării. S-au clarificat etapele detaliate ale funcționării parteneriatului structurat. S-a stabilit ca agenda anuală a Consiliilor de Asociere să fie adoptată de Președinția Consiliului la începutul fiecărui an. S-a căzut de acord ca șefii guvernelor țărilor asociate să fie invitați la reuniunile Consiliilor Europene o dată pe an, și de două ori pe an la reuniunile Consiliilor de Afaceri Externe. Posibilitatea ca țările asociate să coopereze mai strâns cu Uniunea Europeană conform Politicii Externe și de Securitate Comună (PESC), a fost deschisă după Raportul Consiliului din 7 martie 1994, și după liniile directoare stabilite în octombrie 1994. Raportul a stabilit principiul conform căruia țările asociate să fie aliniate la anumite declarații, demersuri și acțiuni comune în contextul PESC. De asemenea, s-a propus ca ele să numească corespondenți europeni în scopul facilitării cooperării cu Comunitatea. În ceea ce privește speranța creșterii economice în Centrul și Estul Europei, în special în aria schimburilor comerciale, Summit-ul de la Essen a înregistrat un eșec. În agricultură, sector important pentru aceste țări deoarece realizează aproximativ 8% din PIB și unde forța de muncă este estimată la 20-25% din totalul populației lucrătoare, Consiliul European a declarat că a luat cunoștință că „agricultura reprezintă un element cheie a acestei strategii”, dar nu a luat nici o decizie concretă care să îmbunătățească măcar accesul marginal pe Piața Uniunii Europene. Tot ceea ce s-a oferit la Essen a fost un studiu de strategii alternative pentru dezvoltarea relațiilor din domeniul agriculturii dintre Uniunea Europeană și țările asociate cu privire la viitoarea aderare.

S-au înregistrat progrese modeste în aria instrumentelor politicii comerciale. Nu există nici o îndoială că reglementarea comunitară referitoare la anti-dumping este utilizată uneori ca un instrument al politicii industriale de grupuri de interes din Uniunea Europeană. Aici nu s-au făcut prea multe îmbunătățiri, iar Consiliul a adoptat o strategie prin care a amânat discutarea regulilor necesare reglementării în domeniu.

La Essen s-a decis ca mai mult de 25% din alocația pentru Programul PHARE să fie utilizată în investițiile de infrastructură. Această decizie a însemnat ca mai bine de 50% din finanțele Programului să poată fi utilizate pentru investiții.

Summit-ul a ajutat țările asociate în pregătirea lor pentru aderare, prin precizarea pașilor de intrare pe Piața Internă a Uniunii Europene. Trei arii importante au fost evidențiate în documente: competiția, controlul ajutoarelor de stat și „acquis”-ului comunitar. Pentru primele două sectoare, Uniunea Europeană a promis asistență; pentru cel de-al treilea Strategia de la Essen a realizat un document intitulat Carta Albă⁹¹, care și-a propus să le asiste în adoptarea „acquis”-ului comunitar.

Chestiunea referitoare la modalitatea în care politicile comunitare puteau fi modificate pentru a fi pregătite pentru aderare, a lipsit din Strategia de la Essen. În sfârșit, Summit-ul a precizat ca una dintre cele mai importante condiții care ar determina aderarea, aceea ca țările asociate să nu introducă în Uniune problemele nerezolvate referitoare la minorități și la frontiere. Chestiunea a fost legată de problema cooperării inter-regionale căreia i s-a acordat o importanță majoră în Strategie.

Mai mult chiar, guvernul francez a promovat ideea Pactului de Stabilitate care a implicat țările asociate și care a condus la semnarea de noi acorduri referitoare la chestiunile legate de tratamentul minorităților. Unul dintre acorduri între Ungaria și Slovacia a fost semnat în cadrul Conferinței de la Paris din martie 1995. După

---

⁹¹ Carta Albă a fost realizată de Comisia Europeană într-o manieră extrem de eficientă și cu profesionalism și trimisă Consiliului de la Cannes, din iunie 1995. Consiliul European de la Cannes a aprobat Carta Albă privind pregătirea țărilor asociate din Europa Centrală și de Est pentru integrarea în Piața internă a Uniunii, dată publicității de Comisia Europeană în luna mai 1995. Anexa acestui document politic cuprinde un program de îndeplinire a cerințelor piețe unice, program recomandat statelor candidate;